

Palmerston és a „külpolitika politikája”

David Brown: Palmerston and the politics of foreign policy 1846–1855.

Manchester University Press, Manchester, 2002. 239 old.

A viktoriánus korszakban Lord Palmerston (1784–1865) mellett aligha találunk másik olyan politikust, akinek nevétől szinte mindig hangos volt a közélet. Az ír főúri családból származó lord haláláig a 19. századi brit politika örökmozgója. Politikai pályája 1807-ben vette kezdetét, amikor egy zseb-választókerületből az alsóházba került. Karrierje innentől gyorsan ívelt felfelé. 1809-ben hadügyminisztériumi államtitkár, majd hadügyminiszter lett. Hosszú pályafutása során háromszor töltötte be a külügyminiszteri tiszteket, az igazi Palmerston arcképet ebben a tisztségében ismerhetjük meg a legjobban: döntései érvényesítéséért mindig végsőkig harcolt, mert meggyőződése volt, hogy mindig a brit nemzeti érdekeket szolgálja. Palmerston, ez a céltudatos és önhitt politikus egész életében a politika bűvkörében maradt. Közel hetven évesen, 1855-ben ért a csúcra, miniszterelnök lett, és kisebb megszakítással még tíz évig kormányozta a birodalmat. Benne a britekre jellemző magabiztosság testesült meg, sokszor arcátlanul viselkedett még Viktória királynővel és Albert herceggel is. Igaz, ő viszont a királyi pár állandó céltáblája volt. Ugyanakkor a közvélemény „kedvence” lehetett, annak támogatását mindig élvezhette.

Az angol történészek közkedvelt figurája ő, számos életrajzi és külpolitikai portré született már róla. David Brown *Palmerston and the politics of foreign policy 1846–1855* című könyve azonban teljesen más oldalról közelíti meg a politikus pályafutását. Brown nem Palmerston diplomáciájának részleteit vizsgálja, érdeklődése in-

kább afelé irányul, hogy bemutassa az 1846–1855 között történt belpolitikai események kompromittáló hatását a külpolitikára nézve. A monográfia a szerző doktori disszertációjának bővített változata. Brown a Strathclyde-i Egyetem tanára, fő kutatási területe a 19. századi Anglia politika- és külpolitika-története. Műve Palmerston pályafutásának legmozgalmasabb időszakát tárgyalja, melyről eddig még nem született átfogó elemzés. Ebben a kilencéves periódusban Palmerston négy állami funkciót töltött be. A szerző harmadik külügyminiszteri ciklusával (1846–1851) kezdi a tárgyalást. Ekkori tevékenységének csúcspontja az ún. Don Pacifico incidens (1850) volt – melyről a későbbiekben még szólnunk –, amikor azonban közel állt ahhoz, hogy lemondjatják, de az eset kapcsán láthatjuk, ahogy ez az önfejtő politikus harcolt érvei mellett, és sikerült is megőriznie tisztségét. Ezt követően Brown nyomon követi tevékenységét azon néhány hónap során is, amikor Palmerston nem töltött be közéleti pozíciót. Aberdeen kormányában azonban hamarosan belügyminiszter (1852–1855) lett, és egyre jobban felemelkedett. Végül a krími háború alatt miniszterelnökként (1855–1858; 1859–1865) diadalittasan vonult be a parlamentbe.

A bevezetés kezdő négy sorát elolvasva nemigen lehetne emlékezetből felsorolni, mi minden is volt Palmerston. A szerző felsorolja ugyanis Palmerston közéleti pozícióit, azt, hogy liberális Tory, Whig, liberális és Canning-párti is volt pályafutása során. Brown felhívja figyelmünket arra, hogy Palmerston csak későn, 1830-ban kapcsolódott a Whigekhez – pedig már 1807 óta a politikai életben mozgott –, mivel a politikában való érvényesüléshez szüksége volt egy politikai csoport támogatására. Politikai gondolkodásmódja kialakulásába is elkalauzol

bennünket a szerző; megtudhatjuk, hogy Palmerston filozófiájának eredete egyetemista éveire nyúlik vissza: professzora – Dugald Stewart – Adam Smith egykori tanítványa volt. Ha azonban mint közéleti személyiséget akarjuk megismerni Palmerstont, akkor Brown szerint az 1840-es évektől kezdve két tényező kihagyhatatlan az életéből: a királyi pár és a sajtó.

David Brown részletesen fejtegeti az újságok közvélemény-formáló szerepét. A sajtó és a középírátegek között már kölcsönös egymásrautaltság alakult ki ebben a korban. A lapok főleg a középírátegeknek íródtak, azok viszont el is várták, hogy az ő véleményük kapjon hangot. Brown hangsúlyozza, hogy a nép kedvencének titulált Palmerston közvélemény-fogalma soha nem terjedt túl a művelt középírátegeken. Nem elhanyagolható ugyan az olvasóközönség táborából a munkásság sem, de érdeklődése még nem terjedt túl az informálódás szintjén. A politikai újságírás mindazonáltal korántsem volt egyoldalú. Egyaránt szolgálta az olvasóközönséget és a politikusokat is. Palmerston politikusi tevékenységében nagyon nagy szerepet játszott a sajtó. Keményen harcolt, hogy szimpatizánsokat szerezzen az újságoknál. Így alakult ki „jó viszonya” a *Globe*-bal, amelyben az 1840-es években nagyon sok cikk egyenesen Palmerston kezdeményezésére íródott. Sokszor ő maga volt a cikkek értelmi szerzője. A *Morning Chronicle* szerkesztőinek is többször írt baráti hangvételű levelet, de ezek nem voltak annyira követelő jellegűek, mint a *Globe* esetében.

Palmerston személye és politikája nagyon ellentmondásos volt a királyi pár szemében. Viktória királynő (1837–1901) és Albert herceg szinte mindig talált valami kivetnivalót a külügyminiszter döntéseiben. Az 1846–1851 közötti időszakot a korona, Russell miniszterelnök és a külügyminiszter harca jellemezte. A miniszter legnagyobb kritikusa a szász-coburgi családból származó Albert herceg volt. Kölcsönösen ki

nem állhatták egymást, Palmerstont különösen idegesítette a herceg német volta. Palmerstonnak meg kellett tanulnia kezelni a folytonos támadásokat, mivel nem élvezhette a korona bizalmát, mint korábban, IV. Vilmos uralma alatt. Az uralkodónő szerette volna ellenőrzés alatt tartani Palmerstont, még arra is igényt tartott, hogy a külügyi iratokat átnézhesse, mielőtt továbbküldik őket. A lord sok esetben továbbította is a törvénytervezeteket az udvarhoz, de az 1840-es évek végétől megelégedte a királynő kíváncsiságait. Kijelentette, túl sokáig időznek egy-egy ügy fölött, pedig egy ilyen fontos hivatalnak gyorsan kell intézkedni. Amikor az uralkodó így elutasító választ kapott, azonnal hívatta a kormányfőt, Russellt, hogy az közölje Palmerstonnal, nincs joga ezt tenni. Palmerston úgy érezte, „leszerelheti” a palota ellenkezését azzal, ha korlátozza a hozzájuk eljutó információkat. A miniszterelnök sokszor nem tudta, mitévő legyen, hiszen számos esetben elismerően dicsérte meg a külügyminisztérium munkáját, például a diplomaták kiválasztásával kapcsolatban, miközben itt is jelentkeztek konfliktusok, mivel Viktória befolyást akart gyakorolni a diplomaták kinevezésére is. Brown Lord Grey véleményét ismerteti Russell és Palmerston viszonyáról. Grey ugyanis 1830–1834 között Anglia miniszterelnöke volt, amikor Palmerston első ízben foglalta el a külügyminiszteri széket, tehát jól ismerte a lord nézeteit. Megítélése szerint Russell siralmasan gyengekező politikus volt, aki nem tudta Palmerstont megfékezni. Russell maga is felismerte, hogy szerepe olyan, mint egy békebíróé, nemcsak a palota és a külügyminiszter, hanem miniszteri kollégái között is.

A továbbiakban a szerző egy külpolitikai eseményt elemez belpolitikai aspektusokból. A Don Pacifico ügy, majd a Kossuth Lajos, illetve III. Napóleon személyét érintő viták ugyanis megmutatták, hogy Palmerston milyen nagymértékben függetlenítette magát a kormánytól. A Don Pacifico vitában

Palmerston kiállt egy David Pacifico nevű, gibraltári születésű portugál pénzüember mellett, aki 1847-ben Athénban részt vett egy felkelésben, és megtorlásul a görög kormány elkobozta magánvagyonát. A kereskedő benyújtotta kártérítési követelését a görög kormányhoz, és Palmerstonhoz fordult támogatásért. Amikor a görögök elutasították Don Pacifico igényét, Palmerston 1850 januárjában elrendelte Pireus kikötőjének blokádját. A kikötő elleni zárlat, amelyet az ágyúzászád-diplomácia tipikus megnyilvánulásának tekinthetünk, azonnal támadó reakciót váltott ki a Lordok Házában. A felsőház bizalmatlansági javaslatot nyújtott be a külügyminiszter ellen, majd az indítvány az alsóház elé került. Palmerston sem maradt tétlen, erélyesen lépett fel, és a „*civis Romanus sum*” beszédében elsöpörte az ellene szervezkedőket. Kifejtette, hogy a brit polgárok érdekeit, bárhol is élnek, ha szükséges, még fegyveres erővel is meg lehet védeni. A bizalmatlansági javaslatot elvetették, és a lord még tizennyolc hónapig birtokolhatta a külügyminiszteri széket. A királyi pár nagy csalódással vette ezt tudomásul. Nem telt el azonban sok idő, és Palmerston ismét magára vonta a figyelmet.

Az 1848–1849-es szabadságharc idején nem támogatta ugyan a magyar ügyet, ám nem volt magyarellenese sem. A brit külpolitikai érdek azonban azt kívánta, hogy a Habsburg Birodalom egysége fennmaradjon. Ennek ellenére Kossuth Lajossal kifejezetten szimpatizált, hiszen amikor a magyar emigráns partra szállt Angliában 1851 decemberében, már várta Palmerston személyes meghívása. Mindez azonban csak gesztus maradt, mert a brit kormány azonnal rátámadt a külügyminiszterre, mondván, nem teheti meg, hogy saját otthonában fogadja Kossuthot, mert az nem szolgálná Anglia érdekeit. Ez jelezte, hogy Palmerston helyzete megváltozott 1846-hoz képest: már teljes mértékben önállósulni akart, s ezt nem tűrhette tovább a kormány. Nem is volt többet elnéző Lord John Palmerston-

nal. Amikor a külügyminiszter közölte a londoni francia követtel, hogy egyetért Louis Bonaparte államcsínyével, és még írásban is elküldte egyetértését Párizsba, egyúttal előidézte saját bukását is. A levélküldés ismét csak magánakció volt, senki nem hagyta jóvá igenlő álláspontját. A miniszterelnök ezután egyszerűen leváltotta külügyminiszterét.

Palmerston távozott a kabinetből, de nem tűnt el a közéletből. Brown érzékelteti, hogy a Derby-kormány csupán átmeneti funkciót töltött be a brit politikában. A szerző célja nem is ennek a gyenge kormánynak a bemutatása, hanem Palmerston esélyeinek latolgatása. Felmerült ugyanis, hogy csatlakozik ehhez a kormányhoz, de végül nem tette. A politika „vén rókája” volt már, és látta, hogy ez a kabinet nem lesz hosszú életű. A saját is érezte, hogy a Derby-kabinet botladozik, és hamarosan már azzal foglalkoztak, ki lenne a megfelelő miniszterelnök. Természetesen Palmerston nevét sem felejtették el, s bár nem volt kormánytag, presztízse megmaradt. Tíz hónap múlva Aberdeen vezetése alatt koalíció létesült a Whigekből és a peelistákból, vagy ahogy akkortájt nevezték őket: a galambokból és a héjából. A királynő is elégedett volt: briliáns kormány jött létre, amelyből Palmerston sem hiányozhatott – a belügyminiszteri tisztséget kapta. Az Aberdeen-kormány tagjaként Palmerston 1852–1854 között mintegy hivatali megbízás nélküli külügyminiszterként működött. Az új kormány még csak három hónapja állt fenn, amikor Clarendon külügyminiszter már azt javasolta, hogy a konstantinápolyi konfliktust megtárgyaló szűk csoportba Palmerstont is vonják be. Az Oroszország elleni háború szele már a levegőben volt, s ez újabb nézeteltérésekhez vezetett. Palmerston ragaszkodott a háborúhoz. Szerinte Aberdeen időhúzásával olyan jeleket sugárzott az oroszok felé, hogy az angolok gyengék, és nincsenek felkészülve a háborúra. A hazai helyzetet csak tovább rontotta, hogy az olyan nagyszerűnek vélt

koalíció hanyatlott. Russell, Palmerston és a kabinet belső vitái a keleti kérdésről nemcsak politikai szempontból voltak rendkívüli fontosságúak, egyúttal kiélezték a Russell és Palmerston közti személyes harcot is. Mindketten érezték már, hogy a kormány hamarosan megbukik, s Palmerston tudta, hogy a krími háború folytatásához nélkülözhetetlen az ő politikai szerepvállalása. 1854-ben már az ellenzék néhány politikusával is tárgyalt, főleg a konzervatív Disraelivel hoztak hírbé.

Brown részletesen végigvezeti Palmers-ton útját a miniszterelnöki poszthoz. A szerző szerint belügyi tisztségében is ügyesen taktikázott annak érdekében, hogy növelje népszerűségét, és egyre több támogatót szerezzen. A miniszter jól tudta, hogy a háborúhoz egyre több pénzre lesz szüksége, és ez a teher a középosztályt érinti a legjobban. David Brown úgy véli, ennek eredményeként egy emberbarát, szociálisan érzékenyebb államférfi lépett általa színre, aki szem előtt tartotta a középosztály érdekeit, javította többek között például egészségügyi ellátásukat, mivel arra törekedett, hogy a középosztály szövetségeseiként lépjen fel. Palmerston ezekkel a belügyi intézkedéseivel nem tett mást, mint tudatosan rájátszott arra, hogy lassan megadassék neki a lehetőség, hogy elfoglalja a miniszterelnöki széket. 1854-ben került a rivaldafényt, nem ke-reste a sajtót, bár szerepelt a lapok vezércikkeiben, de legtöbb esetben azok egyszerűen belügyminiszteri tevékenységéről számoltak be.

Brown, Kossuth Lajos egy 1854-ben elhangzott angliai beszédére utalva, azt állapítja meg, hogy még egy olyan ember is, aki csak külső szemlélője az eseményeknek, észrevette, hogy Palmerston mekkora népszerűségnek örvend. Aberdeen kormányával szemben egyre nagyobb lett a bizalmatlanság, és többen szorgalmazták egy, a háború ügyeit vizsgáló bizottság felállítását. Ezek után a kabinet miniszterei benyújtották lemondásukat. Russell is elismerte, hogy

az országnak szüksége van lord Palmers-tonra, s 1855-ben Palmerston megalakíthatta öfelsége új kormányát. A *Morning Post* című lap így üdvözölte a hírt: „Anglia népének ebben a fontos pillanatban, amikor Európa és Anglia sorsa forog kockán, szüksége van egy olyan államférfira, akinek lelke erős, aki messzire látó, és minden ízében angol.” (205–206. old.)

Brown könyve szakmailag igen jól felépített, áttekinthető szerkezetű munka. A szerző azonban nem használ lábjegyzetet, hanem a jegyzetek az egyes fejezetek végén olvashatók, ami zavarja az olvasás menetét. Ugyanakkor bőséges primer forrásanyagot és szakirodalmat használt fel könyvéhez, sőt számos kiadatlan diplomamunkát is áttanulmányozott. Név- és tárgymutató segíti az eligazodást, azonban szükségesnek tartottam volna még egy adattárat is közölni a szövegben előforduló nem kevés személy-név magyarázataként. A témában jártas olvasók így is nagy haszonnal forgathatják ezt a könyvet, remek újdonságokat találhatnak benne. Aki viszont még nem rendelkezik ismeretekkel Palmerston külpolitikájával kapcsolatban, annak nem tanácsos ezzel a művel kezdeni a témával való ismerkedést, ugyanis nem kap részletes leírást a külpolitikai eseményekről és a politikai szereplőkről.

A bevezető fejezetben a szerző kijelenti, hogy nem életrajznak szánja művét, de nem is tankönyvnek, amellyel az adott korszak külpolitikáját tárgyalná. Az a szándéka, hogy a külpolitikát a belpolitikai küzdelmek előterében vizsgálja. Kitűzött céljának meg is felel. Palmerston diplomáciai lépéseit nem abból a nézőpontból elemzi, hogy Anglia érdekeit mennyire szolgálták a miniszter cselekedetei, hanem azt vizsgálja, hogy egy adott döntése milyen visszhangot váltott ki a brit közéletben. A brit világhatalom szempontjából pedig különös figyelmet érdemel, hogy vajon a belpolitika meg tudja-e ingatni a külügyi lépéseket, s ezt a szerző nagyon összefogottan vizsgálja a krími háború kap-

csán. Brown bemutatja az olvasó számára, hogy számos időhúzási incidens adódott a külpolitikában a belpolitikai csatározások miatt, főleg amikor Palmerston az azonnali támadás oldalán állt, de a kabinet húzódozott az oroszok elleni háborútól. A belpolitika a krími háború kapcsán olyan mértékben volt képes megingatni a külügyi intézkedéseket, hogy Anglia nem tudta igazán

érvényesíteni azt a világhatalmi pozícióját, amellyel a 19. században rendelkezett. E probléma elemzésén keresztül Brown Palmerston politikusi arculatának új, eddig ismeretlen vonásait tárja elé.

SZALISZNYÓ LILLA

Beérkezett könyvek

Engel Pál – C. Tóth Norbert: *Itineraria regum et reginarum hungariae (1382–1438)*. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 2005. 187 old. ISBN 963 219 591 4

Dávid Géza: *Pasák és bégek uralma alatt. Demográfiai és közigazgatás-történeti tanulmányok*. Akadémiai Kiadó – Magyar–Török Baráti Társaság, Budapest, 2005. 379 old. ISBN 963 05 8212 0

Kocsis Gyula: *A Jászság társadalma, népessége, gazdálkodása a XVI–XVII. században*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2005. 367 old. ISBN 963 05 8201 5

Püski Levente: *A Horthy-rendszer (1919–1945)*. Pannonica Kiadó, Budapest, 2006. 302 old. ISSN 1787 3134, ISBN 963 7319 13 1

Philobiblon. Bulletin of the „Lucian Blaga” Central University Library. Vol. VIII–IX. (2003–2004). University Press, Cluj, 2004. 573 old. ISSN 1224-7448

Brook-Shepherd, Gordon: *Habsburg Ottó. Életrajz*. Z-Press, Miskolc, 2003. 366 old. ISBN 963 9490 08 3

Kühlmann, Wilhelm–Schindling, Anton (Hrsg.): *Deutschland und Ungarn in ihren Bildungs- und Wissenschaftsbeziehungen während der Renaissance*. Unter Mitarbeit von Wolfram Hauer. (=Tübinger Beiträge zur Universitäts- und Wissenschaftsgeschichte, Bd. 62.) Franz Steiner Verlag, Stuttgart, 2004. 292 old. ISBN 3-515-08551-3

Font Márta: *A keresztény nagyhatalmak vonzásában. Közép- és Kelet-Európa a 10–12. században*. Balassi Kiadó, Budapest, 2005. 326 old. ISBN 963-506-610-4

Ókor. Folyóirat az antik kultúráról. IV. évf. 2005. 3. szám. ISSN 1589-2700

Az értelem bátorsága. Tanulmányok Perjés Géza emlékére. Szerk. Hausner Gábor. A szerkesztésben közreműködött Csákváry Ferenc, Kincses Katalin Mária, Mészáros Kálmán, Tóth Ferenc. Argumentum Kiadó, Budapest, 2005. 852 old. ISBN 963 446 329 0

Számunk szerzői

APOR BALÁZS	<i>Ph.D. hallgató, European University Institute, Firenze</i>
BOGNÁR BULCSU	<i>szociológus, PTE, Pécs</i>
DOMINKOVITS PÉTER	<i>levéltáros, Győr–Moson–Sopron Megyei Levéltár, Sopron</i>
FARKAS CSABA	<i>levéltáros, Csongrád Megyei Levéltár, Szeged</i>
GULYÁS LÁSZLÓ	<i>történész–közgazdász, SZTE, Szeged</i>
KAHLER FRIGYES	<i>Kollégiumvezető bíró, Veszprém Megyei Bíróság, Veszprém</i>
KECSKEMÉTI KÁROLY	<i>történész–levéltáros, Párizs</i>
KECSKÉS D. GUSZTÁV	<i>történész, MTA Történettudományi Intézet, Budapest</i>
KISANTAL TAMÁS	<i>irodalmár, PTE, Pécs</i>
KLENJÁNSZKY SAROLTA	<i>Ph. D. hallgató, ELTE, Budapest – Politikatudományok Intézete, Párizs</i>
NAGY SÁNDOR	<i>levéltáros, Budapest Főváros Levéltára, Budapest</i>
PALLAGI MÁRIA	<i>történész, Kecskeméti Főiskola, Kecskemét</i>
PÉTERI GYÖRGY	<i>történész, Trondheim, Norvégia</i>
SZALISZNYÓ LILLA	<i>egyetemi hallgató, SZTE, Szeged</i>
TÓTH ISTVÁN	<i>történész–muzeológus, Móra Ferenc Múzeum, Szeged</i>

A fordításokat BARNÁ JÓZSEF, DOBOS ELVIRA, GÁBOR LÍVIA, LÉNÁRT ANDRÁS és SZIROMI SZONJA készítette.

Contents

Essays

GUSZTÁV KECSKÉS D.

- The Views of French Political Parties about the 1956 Hungarian Revolution: the Hungarian Issue in the National Assembly 5

SAROLTA KLENJÁNSZKY

- Reactions to the 1956 Hungarian Revolution and its Suppression in the French Communist Movement 19

FRIGYES KAHLER

- The Retaliation of the Spirit of 1956 after Ten Years. The Cases of László Vaczkó and János Hamusics 38

BULCSU BOGNÁR

- The Duality of National Radical Politics and Social Scientific Argumentation in Ferenc Erdei's Village Sociography 57

MÁRIA PALLAGI

- Alfonso XIII of Spain – the Possibilities and the Constraints of a Neutral Ruler 74

Workshop

CSABA FARKAS

- Power Shift in Csongrád County in 1956 100

LÁSZLÓ GULYÁS– ISTVÁN TÓTH

- The Hungarian Reception of Milan Hodža's First Central-European Project 109

KÁROLY KECSKEMÉTI

- Obscurity Zones: Questions to be Clarified in Central European Jewish History (An Outline) 120

Theory and method

TAMÁS KISANTAL

- Historiography and Psychoanalysis, or Historiography as Psychoanalysis. A Foreword to the Texts by Freud and Certeau 133

SIGMUND FREUD

- A Seventeenth-Century Demonological Neurosis 139

MICHEL DE CERTEAU

- What Freud Makes of History: "A Seventeenth-Century Demonological Neurosis" 158

Beyond our borders

“...a relatively young scholar coming from a foreign academic culture” – An Interview with György Péteri (by György Kövér)	172
The Bibliography of György Péteri’s Works	184
GYÖRGY PÉTERI	
Purge and Patronage: Kádár’s Counter-revolution and the Field of Economic Research in Hungary, 1957–1958	186

Reviews

Personality Cult in the Style of Stalin (Klaus Heller and Jan Plamper (eds.): <i>Personality Cults in Stalinism – Personenkulte im Stalinismus</i> , V&R Unipress, Göttingen, 2004.) BALÁZS APOR	211
Towns and the Power and Economic Policy of the Early Modern State (H. Németh István: <i>Várospolitikai és gazdaságpolitika a 16–17. századi Magyarországon [A felső-magyarországi városszövetség] I–II. kötet</i> , Osiris Kiadó, Budapest, 2004.) PÉTER DOMINKOVITS	221
Divorce as a Historical Experience (Roderick Phillips: <i>Amit Isten összekötött... A válás rövid története</i> . Osiris Kiadó, Budapest, 2004.) SÁNDOR NAGY	226
Palmerston and the “Politics of Foreign Policy” (David Brown: <i>Palmerston and the politics of foreign policy 1846–1855</i> . Manchester University Press, Manchester, 2002.) LILLA SZALISZNYÓ	232

<i>Books received</i>	237
-----------------------------	-----

<i>Authors of the current issue</i>	238
---	-----

B E N D A   G Y U L A

p á l y a d í j

Az ELTE BTK Történeti Antropológia Programjának Történeti Kollégiuma **pályadíjat ír ki Benda Gyula emlékére.**

Egyetemi hallgatók, illetve 35 év alatti fiatal kutatók eredeti, új, legalább egy, legfőbb két szerzői íves, jeligés pályamunkáit várjuk a szélesen értelmezett **társadalomtörténet, a gazdaságtörténet és a történeti demográfia tárgyköréből.**

A jeligés pályamunkák 2006. október 31-éig juttatandók el egy nyomtatott és egy elektronikus változatban (RTF-formátumban, CD-n vagy floppy-n) a következő címre: „Szijártó István részére ('Benda Gyula pályadíj'), ELTE BTK Gazdaság- és Társadalomtörténeti Tanszék, 1364 Budapest, pf.: 107”. A pályaművekhez egy zárt, jeligével ellátott, a pályázó nevét és címét tartalmazó borítékot is csatolni kell.

Az ünnepélyes eredményhirdetésre, melyen a hallgatói és fiatal kutatói kategória nyertese egyaránt **ötvenezer forint összegű pénzdíjat** vehet át, 2006. december 15-én az ELTE Bölcsészkarán kerül sor. A pályázók vállalják, hogy **a nyertes pályamunkákat a Korall című folyóirat közli.**

A Történeti Kollégium által fölkért bíráló bizottság fönntartja a jogot, hogy a díjat visszatartsa, részben adja ki, vagy megossza. A bírálat folyamata titkos, a bírálói véleményeket a szerzők az eredményhirdetés után megtekinthetik.

ÓKOR

FOLYÓIRAT AZ ANTIK KULTÚRÁKRÓL

2006/1–2. NEMZET ÉS ANTIKVITÁS

Tanulmányok

SZILÁGYI JÁNOS GYÖRGY: Új perspektíva felé

GELENCZEY-MIHÁLTZ ALIRÁN: Mindnyájan görögök vagyunk?

A hellén és európai identitás problémáiról

RITOÓK ZSIGMOND: Történelmi kereszteződések.

Az ókor tanulmányozása a 19. századi Magyarországon

FERENCZI ATTILA: Nemzet és antikvitás Kölcseynél

SZENTESI EDIT: Görög szobrászattörténeti másolatgyűjtemény

a Magyar Nemzeti Múzeumban a 19. század harmadik harmadában

RADNÓTI SÁNDOR: Az ókor új befogadásának eredete

PIERRE JUDET DE LA COMBE: Az antikvitás iránti érdeklődés Franciaország-

ban: érvek, intézmények, összevetések

GLENN W. MOST: Filhellénizmus, kozmopolitizmus, nacionalizmus

BÁRÁNY ISTVÁN: Szofisták Athénban: egy angol liberális látomása

BÉLYÁ CZ KATALIN: A szalamiszi győzelem recepciótörténete

KOMORÓ CZY GÉZA: Az asszír nemzet

Textus

Krétai Dictys: Trójai Napló VI. Könyv (Hajdu Péter fordítása)

Régészet

LUFT ULRICH: Felderítő úton az egyiptomi Keleti Sivatagban (Bir Míni)

HORVÁTH FRIDERIKA: Almásfüzitő római kori múltjának kutatásairól

megjelenik 2006. májusában

www.ookor.hu

Következő számunk tartalmából

KÖSZEGHY MIKLÓS

Abimelek – egy habiru vezér a Bírák könyvében?

TÓTH IVÁN

Törvényőrök a Kr. e. 5. századi Athénban

MUNDING MÁRTA

Alexandros és a barbár nők

SZÉKELY MELINDA

Augustus hódítási terve keleten: római hadjárat Dél-Arábiába

ZAKAR PÉTER

Katonai házassági perek Mária Terézia korában

DEMME JÓZSEF

Egy trencsényi választás históriája

KISS LÁSZLÓ

Magyarelleses szlovák fegyveres megmozdulások 1848–1849-ben

VÖRÖS BOLDIZSÁR

„Az állatkert lakói is összegyűltek...”

Bemutatjuk John Komlost

Bolti ár: 650,- Ft
Előfizetőknek: 500,- Ft

A Francia Kommunista Párt hozzáállása az októberi eseményekhez kezdettől fogva nem hagyott kétséget. A *l'Humanité* felkelésről először részletesebben tudósító, október 25-i száma, amelynek fejcíme „súlyos ellenforradalmi zendülés” bukásáról számolt be, habár tévedett, amikor a harcokról máris múlt időben beszélt – a lap további két ízben, 26-án és 29-én hirdette meg a konfliktus végét, tévedését mindkétszer utóbb korrigálva –, viszont megadta az alaphangot a további magyarázatokhoz. Eszerint a tömegben kezdettől jelenlevő, a demokratizálás és a liberalizálás jelszavai mögé rejtőzött reakciós elemek a rendszer reformálásának követelésével szervezett békés demonstrációt arra használták, hogy megkíséreljék megdönteni a népi demokráciát s visszaállítani a kapitalista rendszert. Azaz az FKP a poznaí felkelés magyarázatára felállított imperialista összeesküvés-elméletét látta alátámasztva a magyarországi eseményekben. Érvelésével, amely szerint a nemzetközi reakció átfogó támadást indított a szocialista rendszer ellen, kihasználva az SZKP XX. kongresszusa után a hibák leleplezése miatt a blokk országokban eluralkodó zűrzavart, Hruscsovot tette felelőssé az eseményekért. Noha a francia párt elismerte, hogy Magyarországon Rákosi Mátyás és Gerő Ernő vezetése idején hibák csúsztak a szocialista politikába és gazdaságba, amelyek kijavítását csak megkéssze s elégtelen módon hajtották végre, ami a tömegek jogos elégedetlenségéhez vezetett, ám „súlyos, antimarxista vétségnek” tartotta e tévedésekben látni a felkelés fő okát, s nem pedig az imperializmus ellentámadásában. Keményen kritizálta az eseményeknek az olasz kommunisták, illetőleg a Nagy Imre-kormány által adott értelmezését.

Klenjanszky Sarolta tanulmányát számunk 19–37. oldalán olvashatják.
